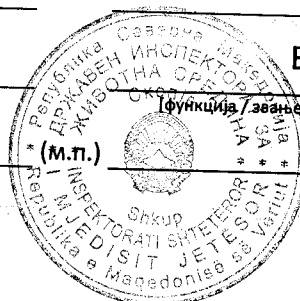




Влада на Република Северна Македонија
Државен Инспекторат за животна средина

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА РАБОТА НА ДРЖАВЕН ИНСПЕКТОРАТ ЗА
ЖИВОТНА СРЕДИНА ЗА 2022 ГОДИНА

Дел. Бр. 02-1413/1 Сретен Стојковски
Датум: 15.11.2021 година [име и презиме]
Место: Скопје В.Д. Директор [функција / звање на раководител на инспекциска служба]



[Handwritten signature]
[почас]

Содржина

I. Резиме	1
II. Анализа на ризици.....	3
II.1. Дефинирање на ризични области	5
II.2. Извори на информации и податоци за идентификување и утврдување на ризикот ..	6
II.3. Следење на работата на инспекциски служби и проценка на ризик	6
II.4. Критериуми за идентификување субјекти на инспекциски надзор.....	7
III. Организација и раководење.....	8
III.1. Правен статус на институцијата	8
III.2. Раководство.....	8
III.3. Надлежности	8
III.4. Организациона структура	9
III.5. Состојба со човечки ресурси.....	10
IV. Инспекциски надзор.....	13
V. Обука на инспекторите и административните службеници.....	17
VI. Буџет и финансирање.....	19
VII. Меѓународна соработка.....	22
VIII. Други активности на инспекциската служба.....	22
VIII.1. Начело на транспарентност и јавност	22
VIII.2. Односи со медиуми, институции и јавноста	23
VIII.3. Интернет страница.....	23
VIII.4. Соработка со други инспекциски служби и државни институции	23
VIII.5. Соработка со бизнис заедницата и граѓански здруженија	24
VIII.6. Соработка со образовни и научни институции	24
VIII.7. Проекти.....	24

I. Резиме

Директорот на Државниот инспекторат за животна средина, согласно член 33 од Законот за инспекциски надзор („Сл. Весник на Република Северна Македонија“ бр. 102/19) и Правилникот за содржината и формата на годишниот план за работа на инспекциска служба („Сл. Весник на Република Северна Македонија“ бр. 238/19), план за работа на Државниот инспекторат за животна средина за 2022 година.

Анализа на ризици. Државниот инспекторат за животна средина го воспостави процесот за управување со ризиците и врз основа на член 32 став 4 од Законот за инспекциски надзор, донесе Методологија за проценка на ризик при планирање на инспекциски надзори, со цел да се воспостави рамка во која ќе се вгради и ќе се развива управувањето со ризици во самиот процес на инспекциски надзор, односно насочување на ресурсите на Државниот инспекторат за животна средина онаму каде ризикот за сериозни неправилности е најголем, а при тоа користејќи минимум потребно ниво на интервенција за да се обезбеди усогласеност.

Организација и раководење. Прикажан е правниот статус на Државниот инспекторат за животна средина, раководството, надлежностите, организациската структура и состојбата со човечките ресурси (структура на вработените, нови вработувања и пензионирања, планираниот број на инспектори кои ќе вршат инспекциски надзор, по вид, возраст, звање и родова застапеност), податоците се прикажани во табеларни прегледи, графикони и образложение со текст.

Инспекциски надзор. Проценката е извршена врз основа на стекнатата пракса при долгогодишното вршење на инспекциски надзор во минатото во областите за кои е надлежен инспекторатот, законската регулатива и сл. Извршено е планирање на вкупниот број на инспекциски надзори според вид во 2022 година, по региони и општини, при што планирани се вкупно 2.084 инспекциски надзори од кои: 1.703 редовни надзори, 155 вонредни надзори. По спроведувањето на инспекцискиот надзор и во зависност од утврдената фактичка состојба и примена на конкретни инспекциски мерки (издавање решенија со опомена, наредба, забрана и др.) во согласност со закон, планирана е реализација на вкупно 226 контролни инспекциски надзори, со оглед на фактот што се очекува при 226 инспекциски надзори да се откријат неправилности. Во Скопскиот регион е планирано да се реализираат најголем дел од вкупните инспекциски надзори согласно фактот дека најголем дел од правните субјекти кои се предмет на надзори се лоцирани токму во главниот град, односно во Скопскиот регион. Инспекциските надзори во најголем дел ќе се реализираат согласно материјалниот Закон за животната средина, потоа новото законодавството од областа на управувањето со отпад, пред се Законот за управување со отпад, односно Законот за управување со пакување и отпад од пакување, Законот за водите, Законот за заштита на природата итн.

Обука на инспекторите и административните службеници. Во согласност со член 50, став (1) од Законот за инспекциски надзор, директорот на Државниот инспекторат за животна средина, донесе Годишен план за индивидуално стручно усовршување и обука на секој инспектор за 2022 година. Поради здравствените и епидемиолошки услови кои ги наметнува состојбата со вирусот COVID-19, класичниот начин на организирање на обуки во училиница, нема да се користи во текот на 2022 година.

Буџет и финансирање. Предлог буџетот на Република Северна Македонија за 2022 година за Државниот инспекторат за животна средина, е прикажан според главните категории на приходи и расходи.

Меѓународна соработка. Државниот инспекторат за животна средина со своето работење врши сложени, стручно оперативни и аналитички задачи и активности за поддршка на целокупниот процес на ЕУ интеграцијата и преговори за пристапување во делот на инспекторатот, во поглавјето 27: Животна средина и Клима. Учествува во реализација на активности на Европската Мрежа на Инспекторатите за животна средина IMPEL, Европската Мрежа на Судии и Обвинители за животна средина и Платформата EMPACT во рамки на Подмрежата за криминал во животната средина на Европол и активности во рамки на Интерпол, Подмрежата за криминал во животната средина.

Други активности на инспекциската служба. При вршење на работите Инспекторатот ги почитува начелата на транспарентност и јавност во согласност со закон и информации поврзани со и за работата на Државниот инспекторат за животна средина во електронска форма на граѓаните им се достапни на страната (<http://www.sei.gov.mk>). Со цел е да се подобрат односите помеѓу администрацијата и граѓаните и да се обезбеди задоволство кај граѓаните од работата на Државниот инспекторат за животна средина, донесе Граѓански дневник на Државниот инспекторат за животна средина, кој ќе одговори на барањата за решавање на проблемите со кои се среќаваат граѓаните во секојдневната, интеракција со институцијата која обезбедува јавни услуги. Граѓанскиот дневник претставува декларација со која органот/ите јавно се обврзува кон јавноста за стандардите на услугите кои ги даваат и едновременно им овозможува на граѓаните: лесен пристап до услугите кои нив лично ги засегаат и можност за оценка на дадените услуги. Исто така, преку официјалната фејсбук страна¹ на Државен инспекторат за животна средина: граѓаните ќе можат да се информираат за тековното работење на инспекторатот, преку отворена и конструктивна комуникација, да ги споделуваат своите коментари, идеи и прашања. Оваа страна има за цел навремено и транспарентно да ги информира граѓаните за активностите на Државен инспекторат за животна средина и за корисните информации и услуги кои ги обезбедуваат институциите за граѓаните. Заради широкиот спектар на законски овластувања и надлежности, при своето работење Инспекторатот ќе соработува со бизнис заедницата, граѓански здруженија, образовни и научни институции и сите чинители кои можат да придонесат со своите активности за зголемување на транспарентноста, за што во изминатиот период, се изработени листи за проверка за поедини закони од областа на животната средина и истите се објавени на Интернет страницата на ДИЖС. Со проектите финансирани од разни донатори пред се Европската Унија, ќе се овозможи подобрување на системите за анализа на ризик, како и проценка на ефективност на работењето на инспекциските служби преку изработени: прирачници, протоколи, стандардни оперативни процедури.

II. Анализа на ризици

Основна задача на Државниот инспекторат за животна средина е да ги идентификува субјектите кои при вршењето на дејностите не се придржуваат кон законската регулатива и да преземе мерки за нивно санкционирање и санирање на повредите на законските процедури.

Законската рамка која се регулира во секторите за инспекциските надзор опфаќа широк спектар на закони и подзаконски акти со кои се уредува организацијата, надлежностите и постапката на вршење на надзор за секој вид на инспектор во Државниот инспекторат за животна средина.

Управувањето на ризици, едноставно кажано, значи насочување на ресурсите на инспекцијата онаму каде ризикот за сериозни неправилности е најголем, воедно користејќи минимум потребно ниво на интервенција за да се обезбеди усогласеност. Ефективните принципи на управување со ризици бараат прибирање и пристап до релевантни податоци, определување на ризикот врз основа на тие податоци и фокусирање на инспекциските активности кон најголемите ризици кои ќе се идентификуваат.

¹<https://m.facebook.com/%D0%94%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BD-%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82-%D0%B7%D0%B0-%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0-Inspektorati-Shtet%C3%ABror-i-Mjedisit-105140678120971/>

Заради тоа, управувањето со ризици е од исклучителна важност и претставува составен дел од секојдневното работење на Државниот инспекторат за животна средина. Тоа подразбира воспоставување ефикасен систем на внатрешни контроли, кои треба да се засноваат на идентификување на ризици, утврдување на степен на ризици при планирањето на инспекциските надзори, проценка на нивната веројатност и ефект/влијание, следење и оценка за ризиците, како и утврдување на соодветни внатрешни мерки.

Управувањето со ризиците овозможува: донесување поквалитетни одлуки, подобро предвидување и оптимизирање на расположливите средства и ресурси, согледување на приоритетите, како и избегнување на идните проблеми кои можат да се појават при реализацијата на поставените цели.

Целта на управувањето со ризик е да ги доведе ризиците во Инспекторатот на прифатливо ниво со спроведување на мерки, кои ќе ја ублажат веројатноста за настанување на ризикот и влијанието на реализацијата на ризик.

Ризиците се природен дел од секојдневните активности и не може да се избегнат, но може само да бидат управувани. Тоа значи дека треба да се утврди одредено ниво на „прифатлив ризик“ за секој конкретен случај во анализата. Прифатлив ризик е степенот на ризик што раководството е подготвено да го прифати во постигнувањето на своите цели. Утврдувањето на ризикот вклучува лоцирање на потенцијалните ризици и причината за појавата на ризиците, како и потенцијалните последици од ризиците.

Според, Правилникот за елементите на проценката на ризикот, како и зачестеноста на спроведувањето на инспекциски надзор врз основа на проценката на ризик („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 247/2019), елементите за проценка на ризик се: тежината на штетните последици и веројатноста за случување на штетните последици.

Со Методологијата за проценка на ризик при планирање на инспекциски надзори се пропишува начинот на проценка на ризик, преку идентификација на специфичните ризици во надлежност на контролата од страна на Државниот инспекторат за животна средина и мерењето на степенот на ризиците, а со цел ефективно и ефикасно планирање на обемот и зачестеноста на надзорот над субјектите во областа на животната средина.

Како основ, при изготвување на Годишниот план за 2022 година, земени се податоци од месечните и полугодишните извештаи од областите за кои е надлежен Инспекторатот, законската регулатива и сл. Оттука, произлегува дека проценката на ризиците е извршена врз основа на два вида влезни информации за проценка на влијанието на ризикот и проценка на веројатноста за појавување на ризикот. Зачестеноста на инспекциските надзори и ангажираните ресурси ќе бидат пропорционални со нивото на ризик и активностите на надзорот и ќе бидат насочени кон намалување на реалниот ризик наметнат со неправилностите во работата кај субјектите под надзор. Зачестеноста на вршење на инспекциски надзор зависи од степенот на ризик на субјектот.

Кај новооснованите субјекти (субјекти кои се основани и кои започнале со извршување на дејност во последната година), како и кај субјекти кај кои во претходниот период не е вршен инспекциски надзор, како претпоставка, се проценува среден степен на ризик.

Планот за инспекциски надзор е важна алатка во управувањето со надзорот, бидејќи ги распоредува ограничените ресурси на Државниот инспекторат за животна средина со цел да постигне максимални ефекти во спречувањето на неправилностите и минимизирање на штетите. Изработката на планот е во најголем дел заснована врз проценката на ризиците. Квалитетот на планот е во директна корелација со квалитетот на проценката на ризиците.

II.1. Дефинирање на ризични области

Предмет на инспекциски надзор ќе бидат следните ризични области:

- ризичните области во индустриско спречување и контрола на загадувањето (интегрирани еколошки дозволи);
- ризичните области во управувањето со отпадот (сите текови на отпадот);
- ризичните области во заштита на водите (водостопански субјекти);
- ризичните области во заштита на природата (управување со Национални паркови).

Дефинирањето на ризичните области се базира на утврдените и очекуваните ризици од досегашните инспекциски надзори и врз основа на проценката по ризикот врз животната средина.

Утврдувањето на ризикот се спроведува од државните инспектори за животна средина, државните инспектори за заштита на природата и водостопанските инспектори во соработка со експерти од различни области на животната средина, универзитетската и бизнис заедницата преку размена на информации, увид во документација и извештаи за извршени лабораториски испитувања од надлежни институции и овластени и/или акредитирани лаборатории за животна средина. Методологијата за анализа и процена на ризикот е единствена за сите субјекти кои вршат индустриска дејност, односно управуваат со заштитени со закон подрачја и основата им е вршење водостопанска дејност.

Во идентификувањето на ризикот, дополнителни фактори кои се земаат во предвид се:

- Непостапување по одредбите од Интегрираните еколошки дозволи,
- Непостапување по одредбите од Елаборатите за животната средина;
- Непостапување по одредбите од Законот за заштита на природата;
- Непостапување по одредбите од Законот за водите;
- Непостапување по одредбите од Законите за управување со отпадот, управување со пакување и отпад од пакување, управување со батерии и акумулатори и отпад од батерии и акумулатори и управување со електрична и електронска опрема и отпад од електрична и електронска опрема, односно невостопоставен систем за управување со сите текови на отпадот, немање минимум критериуми за санитарните депонии во РСМ.

Подетален опис на ризичните области кои ќе бидат предмет на инспекциски надзор во текот на 2022 година се идентификувани во следниве области :

- Управување со опасен отпад (отпадно масло, батерии и акумулатори, електронски и електричен отпад и друго)
- Управување со неопасен отпад (складови со метален отпад и промет со забранети предмети и материјали)
- ИСКЗ дозволи (контрола на условите наведени во дозволите)
- Елаборати за животна средина (контрола на условите во елаборатите)
- Контрола на Ф-гасови
- Заштитени подрачја на природата (контрола на субјектите кои управуваат со заштитените подрачја и реализација на плановите за управување, недозволено

депонирање на отпад на територијата на заштитеното подрачје, појава на пожари, недоволно собирање на заштитени животински и растителни видови),

- Управување со пакување и отпад од пакување.
- Заштита на водите од загадување и управувањето со водите од водостопански аспект, водостопански дозволи за зафат и испуштање на водите, тарифите за вода..

Принципот на превенција има исто така висок степен на застапеност при одредување на критериумите за определување на ризичните области.

II.2. Извори на информации и податоци за идентификување и утврдување на ризикот

Државниот инспекторат за животна средина, изворите на информации и податоци за идентификување и утврдување на ризикот ги користи врз основа на вршење на инспекциски надзор, претставки, пријави, дојави од правни и физички лица, Фејсбук месинџер и апликација фрешдеск-пријави, Е-пошта, информации од граѓански здруженија, медиуми, заклучоци на Влада на Република Северна Македонија, врз основа на добиените резултати од различни мониторинг програми, информации од други надлежни инспекторати, податоци од интерни регистри.

Државниот инспекторат за животна средина, врз основа на член 32 став 4 од Законот за инспекциски надзор, донесе Методологија за проценка на ризик при планирање на инспекциски надзори, со цел да се воспостави рамка во која ќе се вгради и ќе се развива управувањето со ризици во самиот процес на инспекциски надзор, односно насочување на ресурсите на Државниот инспекторат за животна средина онаму каде ризикот за сериозни неправилности е најголем, а при тоа користејќи минимум потребно ниво на интервенција за да се обезбеди усогласеност.

Пристапот базиран на управување со ризици се потпира на факторите на ризик кои произлегуваат од достапните податоци и информации кои се собрани при претходно извршените надзори. Колку повеќе ризик-фактори постојат, толку е поголема веројатноста да се пронајдат неправилности, што пак резултира со повисоко ниво на следење и надзор. Информациите за овие ризик фактори се прибираат од повеќе извори. Преку користење на ефективен начин на известување, кој се развива со насобраното искуство, инспекциската служба ќе биде во можност да ги насочи ресурсите онаму каде што е потребно поголемо внимание, како и да иницира посебни инспекциски надзори за одредени прашања, а кои се валидирани со проверка на досието (предметот). Управувањето со ризиците, меѓу другото е алатка која им помага на раководните структури да ги предвидат променетите околности и има можност навремено да реагираат на нив.

II.3. Следење на работата на инспекциски служби и проценка на ризик

Инспекцискиот надзор се заснова на проценка на ризикот. Според степенот, ризикот може да биде низок, среден и висок. Проценката на ризик вклучува анализа, управување и известување за ризикот и се спроведува според Методологијата за проценка на ризик при планирање на инспекциски надзори. Одредени ризици, а особено оние поврзани за здравјето, безбедноста и околината се со висок ризик и тука е оправдано поголемо ниво на мониторинг и навлегување во проверките на субјектите на надзор.

Други пак, ризици можат да бидат едноставни технички неправилности и истите не оправдуваат трошење на време и средства за да се пронајдат, а поради што би се занемариле други посериозни неправилности. Фокусирањето кон ризиците треба да се примени во одредувањето на тоа толку често треба да се врши надзор на субјектите. Субјектите за кои е

веројатно дека се усогласени со правилата потребно е поретко да бидат контролирани отколку оние кои работат во поризичен сектор или пак кај кои биле утврдени значајни неправилности во минатото.

II.4. Критериуми за идентификување субјекти на инспекциски надзор

Државниот инспекторат за животна средина како појдовни „критериуми за идентификување на субјекти“ се служи со наодите од извршените инспекциски надзори во изминатиот период како и регистрите (од областа на животната средина) кои се водат во Министерство за животна средина и просторно планирање, Управата за животна средина и останатите сектори во рамки на министерството. Оттука произлегува и евентуалната потреба од координирани инспекциски надзори со други инспекциски служби.

Иако првенствено се однесува на национално ниво, аспектот на координација е важен за Инспекторатот. Државниот инспекторат за животна средина, ќе ја зголеми координацијата и пристапот до информации со цел да се заштеди на средства и да се заштитат субјектите од преоптоварување со последователни инспекции од повеќе различни служби. Податоците од инспекциските надзори од други служби се доста важни во одредување на нивото на ризик и опфатот на следниот надзор па поради тоа Државниот инспекторат за животна средина ќе соработува со другите инспекторати. Ваквата координација ќе овозможи добивање податоци од други инспекциски служби за време на планирањето на инспекциските надзори.

Покрај планираните субјекти за надзор земени од регистрите за месечните планови, инспекторите вршат голем број на инспекциски надзори над нерегистрирани правни субјекти и физички лица, и постапуваат по барање на субјекти, а извршените надзори ги евидентираат во месечните/шестмесечните извештаи за работа, како вонредни (ненајавени) инспекциски надзори, согласно Законот за инспекциски надзор. Инспекторатот мора да има во предвид да изврши и правилна проценка дека секоја активност која се планира да се преземе како одговор на ризикот е пропорционална на ризикот, односно истата ќе придонесе за негово минимизирање на прифатливо ниво. Со цел да се подобри ефикасноста на управувањето со ризиците и обезбеди клучните ризици да се утврдуваат и третираат, ќе се воспоставува соодветен систем за следење и известување за ризиците. Доколку се сменат околностите врз основа на кои е направена проценката на ризикот, инспекциската служба ќе изврши ревизија на проценката на ризикот, која ќе биде земена предвид при подготвувањето на плановите за работа на ДИЖС.

Дополнителна табела 1 Коefициенти на сложеност по закони

Постапување по закон	Време потребно за патување до субјектот (во два правци)	
	≤ 1 час	> 1 час
1. Закон за генетски модифицирани организми 2. Закон за хемикалии	Q1 коefициент	Q2 коefициент
1. Закон за управување со пакување и отпад од пакување, 2. Закон за управување со батерии и акумулатори и отпад од батерии и акумулатори, 3. Закон за управување со електричен и електронски отпад, 4. Закон за заштита од бучава во животна средина. 5. Закон за водите 6. Закон за заштита на природата (Користење и употреба на природното наследство и природното богатство и др.).	Q2 Коefициент	Q3 коefициент

Постапување по закон	Време потребно за патување до субјектот (во два правци)	
	≤ 1 час	> 1 час
1. Закон за животна средина (Елаборати за заштита на животната средина и друго), 2. Законот за управување со отпад (управување со неопасен отпад и друго), 3. Закон за квалитет на амбиенталниот воздух, 4. Законот за водите (увид во документација, согласности, извештаи, дозволи, концесии и др). 5. Закон за заштита на природата (заштитени подрачја, дозволи за собирање на растителни и животински видови чување и одгледување на диви животински видови во заробеништво др.)	Q3 коэффициент	Q4 коэффициент
1. Закон за животна средина (интегрирани еколошки дозволи, „фреони“, индустриски хаварији, инциденти...), 2. Закон за управување со отпад (управување со опасен отпад), 3. Закон за водите (сепарации, брани, водостопански објекти, испуштање на отпадни води, користење на водите и др). 4. Закон за заштита на природата (увид на лице место на високи планини, загадување и уништување на заштитени подрачја и др). 5. Закон за минерални сировини. 6. Закон за контрола на емисии од испарливи органски соединенија при користење на бензини.	Q4 коэффициент	Q5 коэффициент

Дополнителна табела 2 Пресметка на вредноста на коффициентите на сложеност на инспекцискиот надзор за 2022 година

Критериуми	Q1=1		Q2=2		Q3=3		Q4=4		Q5=5	
	Парам.	%	Парам.	%	Парам.	%	Парам.	%	Парам.	%
Услови во кои се врши инспекцискиот надзор и изложеноста на инспекторот за можни влијанија врз неговото здравје и живот	1	25	1	30	1	30	1	35	1	35
Број на субјекти кои се предмет на надзорот		30		20		20		15		5
Број на прописи врз основа на кои се врши инспекциски надзор		25		30		25		20		25
Време потребно за инспекциски надзор (во часови)	11,5	20	11,5	20	12,5	25	14	30	17	35
Пресметка на вкупно време за инспекциски надзор										
Време за подготовка на инспекцискиот надзор	0,5		0,5		0,5		1		1	
Време за теренски инспекциски надзор	1+1=2		1+1=2		2+1=3		3+1=4		3+3=6	
Време за подготовка на записник	1		1		1		1		2	
Време за подготовка на решение	1		1		1		1		1	
Време за спроведување на мандатна казна	1		1		1		1		1	
Време за спроведување на постапка на порамнување/стогодување	1		1		1		1		1	
Време за подготовка на прекршочна пријава	2		2		2		2		2	
Време за подготовка на кривична пријава	3		3		3		3		3	